

Bruxelles, 4 decembrie 2018
(OR. en)

14580/18
ADD 1

SOC 735
GENDER 45
DIGIT 237
JEUN 155
EDUC 442

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Delegațiile
Subiect:	Egalitatea de gen și tineretul: oportunitățile și riscurile digitalizării - Rezumat

În anexă se pune la dispoziția delegațiilor rezumatul raportului intitulat „Egalitatea de gen și tineretul: oportunitățile și riscurile digitalizării”¹, pregătit de Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE) la solicitarea președinției austriece.

¹ Raport privind evaluarea punerii în aplicare a Platformei de acțiune de la Beijing, în ceea ce privește în special domeniul de preocupare majoră „L: Tinerele fete”.

Rezumat

Cercetările EIGE arată numeroasele moduri în care tehnologiile digitale aduc beneficii tinerilor în ceea ce privește accesul la învățare, prietenia, informațiile și mobilizarea. Acestea arată, de asemenea, că comportamentul agresiv online este previzibil și considerat normal. Prin urmare, tinerii au elaborat strategii preventive pentru a-i face față. Femeile tinere și fetele în special limitează considerabil ceea ce exprimă online de teama agresiunii cibernetice, a hărțuirii cibernetice cu caracter sexual, a bârfelor și a comentariilor pline de ură. Pentru băieți, tendința pare să fie de a ignora și a minimaliza abuzurile cu care se confruntă, indiferent dacă acestea sunt îndreptate împotriva fetelor sau a băieților.

Pentru ca UE să utilizeze potențialul tehnologiilor digitale pentru mobilizarea tineretului, este esențial să se diminueze puterea stereotipurilor de gen online și să se promoveze diversitatea vocilor, a opiniilor și a exprimării de gen. Oportunitățile și amenințările digitalizării pentru egalitatea de gen sunt rareori recunoscute în mod explicit. Este esențial ca instituțiile UE și statele membre să includă o perspectivă de gen în toate inițiativele digitale pentru tineret și să recunoască faptul că mass-media digitală oferă un instrument puternic de mobilizare în sprijinul egalității de gen. În măsura în care există sprijin și finanțare specifice pentru capacitatea femeilor, digitalizarea poate să contribuie în mod semnificativ la realizarea unei societăți favorabile incluziunii, echitabile și participative.

În UE, 92 % dintre femeile tinere și 93 % dintre bărbații tineri utilizează internetul în fiecare zi. Acest lucru reprezintă o creștere substanțială față de 2011, când 81 % din tinerii din UE utilizau internetul în fiecare zi. Deși nivelul de utilizare este aproape identic în rândul femeilor și bărbaților tineri, trebuie remarcat că disparitățile de gen în detrimentul femeilor reprezintă în continuare o realitate în rândul generațiilor mai în vârstă.

Tinerii reprezintă generația cea mai calificată în domeniul digital din UE, 56 % dintre femeile tinere și 58 % dintre bărbații tineri cu vârste cuprinse între 16 și 24 de ani având aptitudini digitale peste medie. Restul celor care fac parte din această generație au un nivel de bază sau scăzut în ceea ce privește aptitudinile digitale. Prin comparație, doar aproximativ o treime din populația în vârstă de 25-54 de ani are aptitudini digitale peste nivelul de bază. Faptul că, în 2017, majoritatea adulților din Europa aveau un nivel al aptitudinilor digitale scăzut sau de bază ² ar părea să sugereze posibilitatea ca mulți părinți, profesori și educatori să se afle în urma tinerilor în ceea ce privește aptitudinile digitale. Se estimează că numai 20-25 % dintre elevii din Europa au profesori care stăpânesc mediul digital, încurajează utilizarea acestuia, au acces la TIC și se confruntă cu puține obstacole în ceea ce privește utilizarea TIC la școală ³. Investițiile în învățarea pe tot parcursul vieții și eforturile de eliminare a obstacolelor din calea formării profesionale oferă modalități de a sprijini cadrele didactice să își actualizeze și să își crească nivelul de aptitudini digitale. O astfel de formare ar putea, de asemenea, să aducă beneficii egalității de gen în cadrul profesiei de cadru didactic, care rămâne dominată de femei în întreaga Europă (EIGE, 2017c).

Deși femeile și bărbații tineri au aptitudini digitale similare, bărbații tineri prezintă o încredere mai mare în aptitudinile lor digitale

Pe întreg teritoriul UE, un procent similar de femei și bărbați tineri se simt suficient de calificați pentru a utiliza tehnologii digitale în viețile lor de zi cu zi ⁴; cu toate acestea, băieții au mai multă încredere în aptitudinile lor digitale. De exemplu, 73 % dintre băieți, față de 63 % dintre fete, în vârstă de 15-16 ani se simt confortabil atunci când folosesc dispozitive digitale cu care sunt mai puțin familiarizați. În țările în care nivelul de încredere al tinerilor în aptitudinile digitale este în ansamblu mai scăzut (de exemplu AT, FI, LV), disparitatea de gen în dezavantajul fetelor este deosebit de mare, ajungând până la 25 de puncte procentuale în Finlanda.

² 57 % dintre femeile în vârstă de 25-54 de ani și 52 % dintre bărbații în vârstă de 25-54 de ani, astfel cum se arată în graficul 1.

³ Sursă: Un răspuns european comun la obiective comune - Un concept pentru abordarea provocărilor în materie de aptitudini digitale în Europa - Rezultatul lucrărilor Subgrupului DSM cu privire la aptitudinile digitale, disponibil la adresa http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=43900

⁴ Conform Eurobarometrului special nr. 460, în 2017, 92 % dintre femeile și bărbații tineri în vârstă de 15-24 de ani consideră că sunt suficient de calificați pentru a utiliza tehnologii digitale în viața lor de zi cu zi.

La nivelul UE, disparitatea de gen în materie de aptitudini digitale în ansamblu poate fi pusă mai exact pe seama unei disparități în ceea ce privește aptitudinile digitale de soluționare a problemelor, în detrimentul femeilor tinere. În țările în care numărul femeilor tinere cu aptitudini digitale de bază de soluționare a problemelor îl depășește pe cel al bărbaților există și o tendință ca numărul femeilor tinere cu aptitudini digitale generale peste nivelul de bază să fie mai mare. În general, acest lucru arată importanța îmbunătățirii aptitudinilor digitale de soluționare a problemelor în rândul femeilor tinere pentru eliminarea disparității de gen în ceea ce privește aptitudinile digitale în ansamblu.

Spațiile digitale sunt spații cu o dimensiune de gen care împiedică participarea femeilor tinere

În general, femeile și bărbații tineri au un nivel foarte ridicat de implicare socială online, însă în cazul anumitor activități se observă modele specifice în funcție de gen. Tinerii arată o participare foarte ridicată pe rețelele sociale, comparativ cu toate celelalte generații, chiar și în raport cu adulții tineri cu vârste cuprinse între 25 și 29 de ani ⁵. Un procent ceva mai ridicat de femei tinere (60 %) decât de bărbați tineri (56 %) încarcă conținut de creație proprie. În ciuda participării generale mai ridicate a femeilor tinere pe rețelele sociale ⁶, sunt mai mulți bărbați tineri (26 %) decât femei tinere (18 %) care postează comentarii la articole online sau pe bloguri ori pe rețele de socializare online. În general, mai mulți bărbați tineri (55 %) decât femei tinere (46 %) urmăresc dezbateri pe platformele de comunicare socială, de exemplu citind articole pe internet sau pe bloguri ori pe rețelele de socializare online. Implicarea mai redusă a femeilor tinere în dezbaterile online sau în citirea de știri poate fi legată de cercetările care sugerează că prezentările lor online implică negocieri complexe între recompensele din punctul de vedere al statutului social ale autoexpunerii online și riscul de a fi judecate aspru, tinerele femei putând fi imediat acuzate de ieșiri „prea” publice. Cercetările evidențiază, de asemenea, timpul și eforturile semnificative pe care femeile tinere trebuie să le investească pentru a menține o prezență online care să corespundă așteptărilor sociale privind o „feminitate adecvată”(Bailey & Steeves, 2015). Implicarea mai redusă în dezbateri pe platformele de comunicare socială poate fi o strategie preventivă de evitare a criticilor dure.

⁵ Potrivit Eurostatului, în 2017, 89 % dintre femeile tinere și 87 % dintre bărbații tineri cu vârste cuprinse între 16 și 24 de ani au folosit rețelele de socializare online în ultimele trei luni, față de 83 % și 79 % dintre femeile și bărbații în vârstă de 25-29 de ani.

⁶ Datele PISA arată că 82 % dintre femeile tinere în vârstă de 15-16 ani participă pe rețelele de socializare online în fiecare zi sau aproape în fiecare zi, față de 72 % dintre bărbații tineri de aceeași vârstă.

Activitățile politice online sunt mai dificile pentru fete și femeile tinere

În conformitate cu studiul de față, procentajul de tineri care în ultimele trei luni au postat opinii privind aspecte civice sau politice online sau care au participat la consultări sau votări online (de exemplu pentru a decide sau a-și exprima opinia privind urbanismul sau pentru a semna o petiție) este scăzut. Proporția femeilor tinere care postează opinii privind aspecte civice sau politice prin intermediul site-urilor internet este deosebit de mică ⁷.

Această constatare reflectă date dintr-o analiză recentă a participării politice „tradiționale” în 18 democrații occidentale, care au arătat că probabilitatea ca femeile să își împărtășească opiniile politice în mod public este mai mică decât în cazul bărbaților (Coffé & Bolzendahl, 2010). De asemenea, ea sprijină cercetările întreprinse în rândul tinerilor implicați politic, care arată că aceștia nu doresc să se implice în dezbateri politice pe platformele de comunicare socială, pentru a-și proteja imaginea personală și, într-o mai mică măsură, de teama reacțiilor negative (Storsul, 2014). Faptul că platformele de comunicare socială elimină aproape tot contextul social din relațiile personale poate duce la „efectul celui mai mic numitor comun, întrucât oamenii postează numai lucruri despre care cred că cea mai mare parte a cunoștințelor lor le consideră neofensatoare” (Marwick, 2010). Dat fiind faptul că fetele și femeile tinere sunt de la o vârstă fragedă îndemnate de către societate să își monitorizeze cu atenție imaginea personală atât offline, cât și online, aceste presiuni ar putea explica tendința mai redusă a fetelor de a participa la dezbateri civice și politice, în concordanță cu participarea lor per ansamblu mai scăzută la dezbateri online în general.

⁷ 14 % dintre femeile tinere în vârstă de 16-24 de ani au postat opinii privind aspecte civice sau politice prin intermediul site-urilor internet, față de 18 % dintre bărbații tineri de aceeași vârstă.

**„Lucrurile pentru care
ajungi să fii urât sunt
opiniile tale și lucruri de
natură sexuală, dacă ești
fată. Despre asta este
vorba.”**

*Fată, participantă la grupul
de reflecție, Suedia*

Un procent mai mare de femei tinere (9 %) decât de bărbați tineri (6 %) se declară victime ale hărțuirii online (inclusiv, dar fără a se limita la șantaj, hărțuire cibernetică și alte infracțiuni). Pentru prima dată, în 2013, în studiul referitor la comportamentul în materie de sănătate la copiii de vârstă școlară (Health Behaviour In School-Aged Children Study), școlarii au fost întrebați dacă s-au confruntat cu hărțuire cibernetică, fie prin mesaje, fie prin imagini (Inchley & Currie, 2013). Datele arată că 12 % dintre

fetele de 15 ani au fost hărțuite cibernetic cu mesaje cel puțin o dată, față de 7 % dintre băieți ⁸.

După ce au fost martori sau victime ale unor discursuri de incitare la ură sau ale unor abuzuri în mediul online, 51 % dintre femeile tinere și 42 % dintre bărbații tineri din UE ezită să se angajeze în dezbateri pe platformele de comunicare socială de teamă să nu devină victime ale abuzurilor, ale discursurilor de incitare la ură sau ale amenințărilor. Aceasta indică faptul că impactul hărțuirii online este resimțit în mod disproporționat de către femeile tinere. Deseori, hărțuirea cibernetică din partea colegilor sau a străinilor îi face pe tineri, în special pe fete, mai puțin dispuși să fie activi din punct de vedere politic online. Pentru a evita criticile și abuzurile legate de identitățile lor, un număr mai mare de femei tinere decât de bărbați tineri își limitează activitățile politice online (la fel ca și offline), nereușind astfel să profite la maximum de avantajele mass-mediei digitale.

⁸ Tinerii au fost întrebați dacă au trăit vreo situație în care o persoană să fi trimis mesaje instantanee, postări pe perete, e-mailuri și mesaje text neplăcute. Date pentru UE-27 (pentru Cipru și Irlanda de Nord nu sunt disponibile date). Sursă: Calculele EIGE din HBSC 2013/2014. Disponibil la adresa http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/303438/HSBC-No.7-Growing-up-unequal-Full-Report.pdf?ua=1

Normele de gen sunt exacerbate online

Experții intervievați pe parcursul proiectului și-au exprimat preocuparea legată de faptul că platformele de comunicare socială, în special implicarea puternică a femeilor tinere în încărcarea de conținut de creație proprie (cu precădere fotografii), consolidează obiectificarea femeilor și a fetelor. Omniprezența standardelor de frumusețe în mediul online stabilește o normă estetică care pune multă presiune pe femei și fete și care împiedică participarea lor la viața publică și politică. Această preocupare este reflectată în datele obținute de la Organizația Mondială a Sănătății, care arată că aproape una din două fete în vârstă de 15 ani crede că este prea grasă, față de aproximativ unul din patru băieți ⁹.

S-a demonstrat că expunerea pronunțată la mass-media care practică obiectificarea sexuală le face pe femeile tinere să interiorizeze standarde de frumusețe și să se considere mai degrabă obiecte decât persoane cu capacitate de acțiune ¹⁰(Vandenbosch & Eggermont, 2012; Wolf, 2013), ceea ce, la rândul său, se dovedește că diminuează predispoziția fetelor și a femeilor tinere de a se implica în afaceri publice, inclusiv de a participa la vot(Heldman & Cahill, 2007).

⁹ În UE 27, 47,2 % dintre fetele în vârstă de 15 ani sunt de părere că sunt prea grase, față de 23,2 % dintre băieți. Sursă: Calculele EIGE din studiul OMS referitor la comportamentul în materie de sănătate la copiii de vârstă școlară (Health Behaviour In School-Aged Children), disponibil la adresa: www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/303438/HSBC-No.7-Growing-up-unequal-Full-Report.pdf?ua=1

¹⁰ Acest proces este denumit „obiectificarea sinelui”.

„Dar cred că bărbatilor le este mai greu să vorbească despre ce li se întâmplă. Chiar dacă ne confruntăm cu abuzuri, nu vorbim despre asta.”

Băiat, participant la grupul de reflecție, Suedia

Experții au subliniat că băieții sunt, de asemenea, expuși la obiectificarea pe scară largă a femeilor în mediul online, în special prin reprezentarea problematică a femeilor în jocuri ¹¹, precum și la o reprezentare nesănătoasă a atitudinilor și comportamentelor „masculine”, cunoscute tot mai mult sub denumirea de „masculinitate toxică”. De exemplu, băieții al căror comportament este considerat insuficient de bărbătesc sau băieții care sunt considerați homosexuali sunt deseori

batjocoriți online. Băieții au făcut referire la dificultatea de a vorbi deschis despre abuzuri sau despre hărțuirea cibernetică, în special atunci când aceștia nu trăiesc într-un cadru familial care să-i sprijine: „Pentru un băiat este jenant să spună «își bat joc de mine»” (băiat, IT, 17). Constatările arată că unii băieți pot supraestima propria capacitate de a face față problemelor online și că sunt mai puțin pregătiți decât fetele să caute și să accepte ajutor, fapt care este probabil legat de stereotipurile standardizate care le cer băieților să fie „bărbați”.

Băieții au discutat, de asemenea, despre presiunea din partea colegilor de sex masculin de a cere sau solicita fetelor fotografii nud, precum și despre presiunea de a distribui aceste fotografii fără permisiune. Atât bărbatii, cât și femeile care au participat au vorbit despre standardele diferite ale societății în ceea ce privește comportamentul sexual, conform cărora fetele și femeile sunt învinovățite pentru acțiunile lor cu caracter sexual, în timp ce băieții sunt lăudați. În rândul participanților la grupul de reflecție au predominat atitudini de învinuire a victimei.

¹¹ În 2015, aproape jumătate dintre băieții în vârstă de 15-16 ani (49 %) din UE-28 jucau jocuri online de colaborare în fiecare zi sau aproape în fiecare zi. Procentajul aferent fetelor de aceeași vârstă era de 7 %.